

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

PRE ĎALŠÍ ROZVOJ PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI V NAŠEJ ARMÁDE

Generálmajor Ján Lipový

Článok je zaměřen na pomoc přispěvatelům do vojenských odborných časopisů.

Uvádí poslání vojenského odborného tisku, metody publikační práce a způsob zapojení odborného tisku při plnění rozkazu MNO pro výcvikový rok.

Dále jsou uváděny praktické pokyny přispěvatelům pro zpracovávání článků a diskusních příspěvků, úloha recesentů apod.

*

Každá myšlienka, metóda a obsah činnosti ľudí, prostriedky, ktoré sú používané na organizáciu práce sú nové, pokrokové, keď odpovedajú podmienkám, ktoré ovplyvňujú ich vznik, ďalší perspektívny rozvoj, keď pomohli zjednodušiť a skvalitniť pracovný proces. V takýchto podmienkach vstupuje do nového roku i naša odborná vojenská tlač. Vlastnou podstatou opatrení vykonaných v odbornej vojenskej tlači nie sú však iba formálne a organizačné úpravy, ale hlavný cieľ je dosiahnuť obsahové skvalitnenie tlače, aby sa stala účinným nástrojom na zabezpečenie rozvoja tvorivého myslenia vo vojenskej vede.

Vojenské odborné časopisy a hlavne „Vojenská mysl“ a „Vojenství“ musia sa stať tribúnou tvorivého rozpracovania jednotlivých otázok vojenského umenia na širokej základni v ohni ostrej kritiky a sebakritiky. Kvalitatívne zlepšenie obsahovej náplne vojenskej odbornej tlače, smelé riešenie nových otázok, ktoré vyplývajú zo súdobých požiadaviek vedenia ozbrojeného zápasu môžu byť podstatným prínosom k nepretrajnému zlepšovaniu vojenskovedeckej práce v našej armáde. Rozpracovanie nových naliehavých problémov vojenského umenia má veľký význam pre sústavné zlepšovanie stavu operačnej a bojovej prípravy a tým aj pre zvyšovanie bojaskopnosti našej armády. Súčasne s tým musí však prebiehať i záporné ovplyvňovanie skúsenosťami z praktickej činnosti vojsk a štábov a ďalšieho rozvíjania teoretického myslenia. A práve v tomto smere má zvláštne poslanie vojenská odborná tlač, dobre organizovaná, zameraná na riešenie podstatných otázok bojovej a operačnej prípravy, so širokou účasťou generálov a dôstojníkov, zabezpečujúca tým ostrú výmenu názorov.

V smerniciach MNO pre operačnú prípravu na výcvikový rok 1959 sa pre vojenskovedckú prácu vytyčuje základná úloha, aby sa konkrétna činnosť veliteľov, štábov a vojsk stala základom pre štúdium, vyhodnocovanie, shromažďovanie a zovšeobecňovanie kladných skúseností vojsk a ďalšieho rozvíjania teórie taktiky a operačného umenia.

Pri rozpracovaní nových otázok vojenského umenia sú pred vojenskovedckú prácu v súčasnosti postavené zvlášť náročné úlohy, t.j. odhaliť tie nové závery v rozvoji teoretického myslenia, ktoré vyplynuli z požiadaviek organizácie a vedenia súčasného zložitého, rýchle sa meniaceho boja a operácie pri použití veľkého množstva rôznorodej a veľmi zložitej a dokonalej techniky. Zložitosť spočíva hlavne v tom, že dokonalá bojová

technika môže sa použiť obojstranne na rôznorodé ciele — na prudké údery, rýchle a rozsiahle manévry, na odhalenie činnosti druhej strany a na jej narušenie, na rýchle striedanie foriem a spôsobov činnosti vojsk a takmer okamžité pôsobenie na nepriateľa.

V takejto situácii a podstatne zmenených podmienkach vedenia boja a operácie víťazstvo bude na strane toho, kto

dokonalejšie zvládne uvedenú techniku, hospodárnejšie a rýchlejšie ju bude vedieť využiť a dosiahne väčší predstih v jej použití,

dokonalejšie pripraví svoje vojská na tvorivé využitie všetkých vlastností tejto dokonalnej techniky v každej i veľmi zložitej situácii,

vychová svojich vojakov v morálne pevných a politicky vysoko vyspelých bojovníkov,

organizuje a vedie boj podľa zásad pokrokovej vojenskej vedy odpovedajúcej týmto zložitým a rýchlo sa meniacim podmienkam vedenia ozbrojeného boja.

Úlohou vojenskej odbornej tlače je preto rozvinúť publikačnú činnosť s cieľom jasne ukázať na zmenené podmienky vedenia boja, možnosti rôznorodej techniky a v akom smere tieto podmienky ovplyvňujú bojovú činnosť. Na druhej strane rozvinúť širokú diskúziu, cieľom ktorej by bolo riešiť, ako viesť v týchto podmienkach bojovú činnosť vojsk, ako chrániť vojská a bojovú techniku pred údermi nepriateľa lebo jeho rušením. Tak zabezpečíme sústavné riešenie stále aktuálnych a pre potrebu praxe dôležitých otázok.

Je veľmi potrebné upustiť v našej vojenskej odbornej tlači od metód publikačnej práce, v ktorých sa iba omáľajú už vžitá a osvojená zásady činnosti veliteľov, štábov a vojsk. Treba publikovať len také práce, v ktorých autori smelo vyzdvihujú nové otázky, riešia ich, ukazujú cestu perspektívne vpred, neboja sa vysloviť názory na otázky ešte neriešené, ale vyžadujúce riešenie. Naliehavé otázky treba nielen teoreticky rozpracovať, ale súčasne aj preverovať ich správnosť v praktickej činnosti. Poznatky získané z praktických skúseností ďalej zovšeobecňovať a podľa potrieb praxe ukazovať, aké nové problémy treba riešiť. Z uvedeného vyplýva, že v záujme ďalšieho rozvoja vedy treba viacje zainteresovať na publikačnej činnosti generálov a dôstojníkov priamo z praxe.

Teória je zovšeobecnená skúsenosť. Teória sa však stáva bezpredmetnou, ak nie je spojovaná s praxou. Práve tak prax sa stáva slepou, ak jej neukazuje cestu teória. Teória je schopná usmerniť prax na riešenie hlavných problémov, orientovať ju a cieľavedome ju viesť. Prax je však kritérium pravdy. Ak postupujeme podľa správnej predstavy o zákonitostiach vývoja javov, dosiahneme skorej výsledkov, o ktoré sa usilujeme. Úspechy praktickej činnosti overujú správnosť teoretických predstáv. Chyby a neúspechy v praktickej činnosti svedčia o neúplnosti našich teoretických záverov. Praktická činnosť ľudí je v konečnom dôsledku rozhodujúci spôsob overovania správnosti našich poznatkov. Preto správne závery dosiahneme jedine v jednote teórie a praxe.

Rozoberieme ďalej, ako sa môže vojenská odborná tlač aktívne zapojiť do plnenia rozkazu súdruha ministra pre výcvikový rok.

V prvom rade treba, aby sme vo vojenskej tlači oveľa väčšiu pozornosť venovali zhodnocovaniu, rozborom, kritike a odhaľovaniu reakčnej podstaty vojenskej ideológie, vojensko-politických názorov teoretikov buržo-

ážnych armád, najmä armád štátov NATO. Treba robiť základné kritické rozbor vojenských teoretických prác, v ktorých sú riešené otázky vedenia ozbrojeného zápasu, a to hlavne v počiatočnom období vojny, otázky vedenia jednotlivých druhov bojovej činnosti v obrane i útoku, otázky velenia — metód a prostriedkov velenia, spôsobov a prostriedkov rušenia, organizácie a používania bojovej techniky. Neide teda iba o prosté publikovanie zistených faktov, ale o ich hlboký rozbor a vyhodnotenie.

Okrem toho pôjde o to, aby sme dokázali okolo vojenských odborných časopisov sústrediť všetky tvorivé sily príslušníkov armády na rozbor možnosti zbrani hromadného ničenia, ochrany proti nim a v dôsledku toho aj metód činnosti vojsk, všestranné využitie súčasnej techniky, aby činnosť vojsk bola nielen rôznorodá, ale i prekvapujúca. V tomto smere vo vojenskej odbornej tlači, najmä vo Vojenskej myslí treba zovšeobecňovať tvorivé myšlienky v rozvoji teórie i praxe, aby sme dosiahli taký stav, že nepriateľ nedokáže predvídať ráz nastávajúcej našej bojovej činnosti.

Jedným z veľmi dôležitých problémov bude všestranne osvetliť, ako použitie zbrani hromadného ničenia a charakter vedenia boja a operácie ovplyvňuje velenie v počiatočnom období vojny, jeho systém a metódy práce veliteľov a štábov. Možnosti rýchlej zmeny situácie, sústredenia prostriedkov nepriateľa na narušenie velenia si vyžaduje zjednodušenie velenia. Útvary a svazky treba usmerňovať s väčšou perspektívou čo do času i hĺbky úkolu. Na to bude treba preskúmať obsah rozkazov a štábných dokumentov, podstatne ich zjednodušiť a tak získať potrebný čas pre veliteľov, štáby i vojská. To je možné dosiahnuť len v tesnom spojení teórie a praxe a vtedy, keď budeme skúsenosti zovšeobecňovať v odbornej tlači.

Jestvuje rad problémov, na riešenie ktorých treba sústrediť naše úsilie v odbornej vojenskej tlači. Je pochopiteľne ťažko možné v jednom článku komplexne vyriešiť ktorýkoľvek z uvedených problémov. Bude preto účelné v jednom článku sa sústrediť len na jednu otázku a túto otázku dôkladne rozpracovať, riešenie zdôvodniť a tak dať podklad k rozvinutiu tvorivej diskusie. Podľa doterajšej praxe je ďaleko účelnejší článok kratší, ale pôvodný a myšlienkovy bohatý, umožňujúci výmenu názorov. Nie je účelné v článkoch sa zamerať na výpisy z predpisov a uvádzanie všeobecne známych zásad. Je taktiež účelné sa vystríhať údajov, ktoré majú charakter prísne tajný, napr. konkrétnych údajov o vyzbrojení, organizácii, opatreniach bojovej pohotovosti a pod.

Veľký dôraz v našich odborných vojenských časopisoch kladieme na rozvinutie širokej diskusie pri účasti generálov, dôstojníkov štábov vojsk a škôl. Jediné tak bude zabezpečená výmena názorov, rôzny náhľad na riešenú otázku z hľadiska teoretického prepracovania i z hľadiska potrieb praxe. V tomto zmysle niekoľko slov k požiadavkam na správne vedenú diskusiu.

V diskusii uvádzame buď iný názor na riešenú otázku, než uviedol autor, alebo kritizujeme jeho nesprávne názory a odhaľujeme príčiny nesprávnych záverov. Súčasne však ukazujeme, ako treba pristúpiť k správne mu riešeniu. Pritom treba však pamätať aj na to, že kritika nesmie byť neľudsky tvrdá, zničujúca. Musí presvedčivo odhaliť korene nedostatkov a chýb, ale nesmie podlomiť u kritizovaného chuť do ďalšej práce. Kritika, ktorá má pomáhať na nohy novému, musí byť zásadová, pevná, t.j. musí stáť bez výhrad na strane nového a nové musí mať stále pred sebou. Len

vtedy má zmysel, len vtedy pomáha. Kritika, to je a musí byť boj o človeka, o jeho získanie, zlepšenie a nie boj proti človekovi.

Zvláštnosť otázok kritiky vo vede spočíva v tom, že pre vedu, ktorá odкрýva objektívne zákonitosti vývoja, je kritika a sebakritika neoddeliteľnou súčasťou vedeckého procesu. Veda sa približuje objektívnej pravde stálou kritikou relatívnych právd, odpovedajúcich danému stupňu vývoja ľudského poznania. Každá vedecká práca musí byť kritickým hodnotením práce predchádzajúcej a jedine takou stálou kritikou rastie a vyvíja sa kolektívne dielo vedeckého poznania.

Aby sa mohla vo vede dobre rozvíjať kritika, treba, aby sa opierala o tvorivú vedeckú prácu, ktorá má dobrú odbornú úroveň. Ak mám kritizovať, musím vec dobre poznať z vlastnej práce. Kritika musí vyplývať z jasnej ideologickej línie, nie však len obecnej, ale založenej zase na dobrej úrovni odbornej práce a s touto prácou denne spojovanej. Nakoniec treba zdôrazniť, že najcennejšou kritikou je preverka teoretických záverov v praxi. Ak preverka v praxi ukázala, že teoretické závery odpovedajú praktickej potrebe a že sú prínosom pre prax, potom je to najlepším ocenením vedeckej práce. Naopak, ak sa teoretické závery v praxi neosvedčili, mala teoretická práca nedostatky bez ohľadu na to, že bola chválená alebo zpracovaná uznávanou vedeckou osobnosťou. Z toho vyplýva, že žiadne prostriedky kritiky a sebakritiky, nech sú to diskusie, konferencie lebo oponentúry se nemajú konať bez účasti pracovníkov praxe.

Uvedené poznámky k otázkam kritiky a sebakritiky treba uplatňovať hlavne v recenziách článkov pripravovaných k publikovaniu v našej odbornej tlači a v samostatných prácach vydávaných v nakladateľstve Naše vojsko. Zo skúseností vyplýva, že práca recenzentov článkov a kníh pre tlač je veľmi zodpovedná, a preto musí byť ďaleko kritickejšia. V každom prípade treba vylúčiť akýkoľvek osobný prvok, nadopustiť ironizovanie a paušálne posudky, oslobodiť sa od škodoradosti nad odkrytými nedostatkami a chybami. Recenzent musí urobiť hlboké zhodnotenie práce, lebo toto hodnotenie pomáha autorovi.

Stojí tu i otázka, či je možné kritizovať vedúcich odborníkov. K tej otázke sa vyjadruje i s. Ždanov vo svojom článku „O kritike a sebakritike vo vede“. Uvádza ako samozrejmé, že môžu byť kritizovaní. Prečo by mali byť pripravení o pomoc kritiky a sebakritiky, ako by vyzeral ich rast a vývoj bez tejto pomoci? Nie je treba sa obávať, že tým utrpí ich autorita. Ak je kritika správna, majú možnosť odstrániť príčiny kritiky, odstrániť chyby. Ak je kritika nesprávna, potom je im dávaná možnosť ukázať pravdu a tak svoju autoritu ešte posilíť.

Doteraz v našej odbornej tlači je len málo tvorivých, smelých prác a to je príčina, že je málo kritických tvorivých diskusií a hlboko hodnotiacich recenzií a kritik. Redakčné rady, redaktori a recenzenti plnia svoje úlohy málo aktívne. Zvlášť slabá a málo účinná pomoc je poskytovaná okruhu čitateľov časopisov o kvalitné články. Správny postoj recenzenta k autorovi je poskytnúť mu čo najúčinnejšiu pomoc. Pomer autora k náčelníkovi musí sa vytvárať v tom smere, že náčelník poskytne svoju podporu radou a pomocou. V žiadnom prípade však nie autoritatívnym vnucovaním svojho názoru. Naproti tomu však autor má vyhľadávať pomoc náčelníka a to i vtedy, keď má názory odlišné, aby vo forme výmeny názorov boli odhaľované kлады a nedostatky, a tak bolo prijaté najvýhodnejšie riešenie.

V záujme ďalšieho zkvalitnenia našej odbornej tlače a rozvíjania tvorivého myslenia bude správne vynaložiť viacej úsilia na získanie spolupracovníkov s časopisom z praxe, od vojsk a štábov. Na tejto základni rozvinutá diskusia bude plodnejšia, povedie rýchlejšie k cieľu a vylúči zpracovanie takých prác, ktoré nikomu nepomáhajú.

Úroveň ďalšieho zvyšovania vedeckej úrovne našich časopisov závisí na širokom okruhu prispievateľov a tvorivom ich prínosu, na skvalitnenej práci redakčnej rady a redakcie. Tak sa i naše časopisy stanú hodnotným pomocníkom pri zvyšovaní bojaschopnosti našej armády.